

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
YVES BOT
26 päivänä heinäkuuta 2017¹

Asia C-389/15

**Euroopan komissio
vastaan**

Euroopan unionin neuvosto

Kumoamiskanne – Neuvoston päätös, jolla annetaan lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta tarkistetusta Lissabonin sopimuksesta – Unionin yksinomainen toimivalta – SEUT 3 artiklan 1 kohta – SEUT 207 artikla – Yhteinen kauppapolitiikka – Teollis- ja tekijänoikeuksien kaupalliset näkökohdat

1. Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan Euroopan unionin neuvoston 7.5.2015 tekemän päätöksen, jolla annetaan lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta tarkistetusta Lissabonin sopimuksesta Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.²
2. Unionin tuomioistuinta pyydetään käsiteltävässä asiassa lausuntojen 3/15³ ja 2/15⁴ jälkeen uudelleen täsmentämään yhteisen kauppapolitiikan laajuutta; tämä politiikka kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Unionin tuomioistuimen olisi tarkemmin sanoen ratkaistava, kuuluuko alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen kansainvälistä rekisteröintiä ja vastavuoroista suojaa koskevan sellaisen järjestelmän, johon riidanalainen päätös liittyy, käyttöönotto SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien” alaan.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Kansainvälinen oikeus

3. Alkuperänimitysten suojasta ja niiden kansainvälisestä rekisteröinnistä tehty Lissabonissa 31.10.1958 allekirjoitettu Lissabonin sopimus on Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) hallinnoima sopimus, johon voivat liittyä kaikki Pariisissa 20.3.1883 allekirjoitetun teollisoikeuden suojelemista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä Pariisin yleissopimus) sopimuspuolet. Se tuli voimaan 25.9.1966, minkä jälkeen sitä tarkistettiin vuonna 1967 ja muutettiin vuonna 1979.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 Jäljempänä riidanalainen päätös.

3 Lausunto 3/15 (julkaistujen teosten saatavuutta koskeva Marrakeshin sopimus), annettu 14.2.2017 (EU:C:2017:114).

4 Lausunto 2/15, annettu 16.5.2017 (EU:C:2017:376; jäljempänä lausunto 2/15).

4. Lissabonin sopimukseen kuuluu nykyään 28 valtiota. Näiden joukossa on seitsemän unionin jäsenvaltiota eli Bulgarian tasavalta, Tšekin tasavalta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta, Unkari, Portugalin tasavalta sekä Slovakian tasavalta. Kolme muuta jäsenvaltiota eli Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta ja Romania ovat allekirjoittaneet sopimuksen mutta eivät ole sitä vielä toistaiseksi ratifioineet. Unioni ei sitä vastoin kuulu sopimukseen, sillä ainoastaan valtiot voivat liittyä siihen.

5. Lissabonin sopimuksen 1 artiklan mukaan sopimusvaltiot muodostavat erityisliiton Pariisin yleissopimuksella perustetun teollisoikeuden suojelemista koskevan liiton puitteissa sekä sitoutuvat suojaamaan alueillaan tämän sopimuksen mukaisesti muiden erityisliiton maiden tuotteiden alkuperänimityksiä, jos kyseiset nimitykset on rekisteröity WIPO:n kansainvälisessä henkisen omaisuuden toimistossa.

6. Lissabonin sopimuksen 2 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan ”alkuperänimityksellä” tarkoitetaan tässä sopimuksessa maan, seudun tai paikkakunnan maantieteellistä nimitystä, joka osoittaa tuotteen olevan peräisin kyseisestä maasta tai kyseiseltä seudulta taikka paikkakunnalta, ja tuotteen laatu tai ominaisuudet ovat yksinomaisesti tai olennaisesti maantieteellisen ympäristön tulosta, luonnolliset ja inhimilliset tekijät mukaan lukien.

7. Saman sopimuksen 3–7 artiklassa määrätään sopimuksen alaan kuuluvien alkuperänimitysten suojaamista koskevista edellytyksistä sekä WIPO:n kansainvälisen henkisen omaisuuden toimiston suorittamaa rekisteröintiä koskevista menettelytavoista.

8. Sopimuksen 8 artiklassa määrätään, että alkuperänimitysten suojaamiseksi tarpeelliset kanteet tai syytteet voidaan kussakin erityisliiton maassa nostaa kunkin maan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

9. Lissabonin sopimuksen 13 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että sopimusta voidaan tarkistaa 1 artiklassa tarkoitetun erityisliiton valtioiden valtuutettujen kokouksissa.

B Unionin oikeus

10. Unioni on antanut asteittain vuodesta 1970 alkaen toimia, joilla sovitaan alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojaamista koskevista edellytyksistä tietynlaisten tuotteiden, kuten viinien, tislattujen alkoholijuomien, maustettujen viinien sekä muiden maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, osalta.

11. Asiaa koskeva unionin lainsäädäntö koostuu tätä nykyä tislattujen alkoholijuomien määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1576/89 kumoamisesta 15.1.2008 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EY) N:o 110/2008,⁵ maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatuja järjestelmästä 21.11.2012 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 1151/2012,⁶ maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 1308/2013⁷ sekä maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91 kumoamisesta 26.2.2014 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 251/2014.⁸

5 EUVL 2008, L 39, s. 16, ja oikaisu EUVL 2009, L 228, s. 47.

6 EUVL 2012, L 343, s. 1, ja oikaisu EUVL 2013, L 55, s. 27.

7 EUVL 2013, L 347, s. 671, ja oikaisu EUVL 2014, L 189, s. 261 sekä EUVL 2016, L 130, s. 32.

8 EUVL 2014, L 84, s. 14, ja oikaisu EUVL 2014, L 105, s. 12 ja L 283, s. 77, sekä EUVL 2016, L 227, s. 5.

II Asian tausta ja riidanalainen päätös

A Lissabonin sopimuksen tarkistaminen

12. Lissabonin sopimuksella perustetun erityisliiton yleiskokous perusti syyskuussa 2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella sopimuksen parantamiseen ja houkuttelevuuden lisäämiseen tähtäävää tarkistamista sen tavoitteita ja periaatteita kuitenkaan muuttamatta.

13. Työryhmä sopi tässä tarkoituksessa lokakuussa 2014 asiakirjaluonnoksesta (jäljempänä sopimuksen tarkistusluonnos). Työryhmän kaavailemat muutokset WIPO:n pääjohtajan 14.11.2014 jakamassa muodossa koskivat erityisesti suunnitellun suojan soveltamisalaa, jota ehdotettiin ulotettavaksi maantieteellisiin merkintöihin (2 ja 9 artikla), suojan sisältöä ja rajoja (10–20 artikla) sekä hallitustenvälisille järjestöille annettavaa mahdollisuutta liittyä sopimukseen ja osallistua yleiskokouksen äänestyksiin (22 ja 28 artikla).

14. Geneven kutsuttiin koolle diplomaattikokous 11.–21.5.2015 tarkistusluonnoksen käsittelyä ja hyväksyntää varten. Kokoukseen kutsuttiin valmistelukomitean hyväksymän työjärjestysluonnoksen mukaisesti Lissabonin sopimuksen 28 sopimusvaltion valtuuskuntien lisäksi myös kaksi niin sanottua ”erityisvaltuuskuntaa”, joista toinen oli unionin, sekä joukko niin sanottuja ”tarkkailuvaltuuskuntia”, jotka edustivat niitä WIPO:n jäsenvaltioita, jotka eivät kuulu sopimukseen.

15. Diplomaattikokous hyväksyi 20.5.2015 alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehtyä Lissabonin sopimusta koskevan Geneven asiakirjan, joka avattiin allekirjoitettavaksi 21.5.2015.

B Komission suositus ja riidanalainen päätös

16. Komissio antoi diplomaattikokousta silmällä pitäen 30.3.2015 suosituksen neuvoston päätökseksi, jolla annettaisiin lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja niiden kansainvälistä rekisteröintiä koskevasta Lissabonin tarkistetusta sopimuksesta (jäljempänä komission suositus).

17. Komissio kehotti suosituksessaan neuvostoa ensinnäkin perustamaan päätöksensä SEUT 207 artiklaan ja SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtaan yhtäältä unionille SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdalla yhteisen kauppapolitiikan alalla myönnetyn yksinomaisen toimivallan sekä toisaalta Lissabonin sopimuksen tavoitteen ja sisällön huomioon ottamiseksi.

18. Toiseksi komissio ehdotti, että neuvosto uskoisi komissiolle neuvottelujen käymisen unionin puolesta neuvoston laatimien neuvotteluohjeiden puitteissa ja kuullen neuvoston nimeämää erityiskomiteaa.

19. Neuvosto antoi 7.5.2015 riidanalaisen päätöksen, joka poikkeaa komission suosituksesta, koska se perustuu SEUT 114 artiklaan sekä SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtaan. Päätöksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa perustellaan oikeusperustan valintaa seuraavasti:

”(3) Sopimuksen tarkistusluonnoksessa sopimuspuolille luodaan alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojajärjestelmä yhden ainoan rekisteröinnin avulla. Tämä asia on yhdenmukaistettu [unionin] sisäisen lainsäädännön puitteissa maatalousalan nimitysten ja merkintöjen osalta ja kuuluu siten unionin (maatalousalan nimitysten ja merkintöjen osalta) ja sen jäsenvaltioiden (muun kuin maatalousalan nimitysten ja merkintöjen sekä maksujen osalta) jaettuun toimivaltaan.”

20. Päätöksen johdanto-osan neljännessä seitsemänten perustelukappaleessa neuvottelujen käymisestä todetaan seuraavaa:

- ”(4) Sopimuksen tarkistusluonnoksen niiden määräysten osalta, jotka kattavat sekä unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä, nykyiseen Lissabonin sopimukseen kuuluvat seitsemän jäsenvaltiota sekä komissio ovat neuvoston valtuuttamina oikeutettuja osallistumaan yhdessä diplomaattikokouksen neuvotteluihin liitteeseen sisältyvien neuvotteluohjeiden perusteella.
- (5) Lissabonin sopimuksen periaatteiden ja tavoitteiden säilyttämiseksi on välttämätöntä unionin edun nimissä poistaa kaikki mahdollisuudet siitä, että sopimukseen kuulumattomat maat vaatisivat tai käyttäisivät äänioikeutta diplomaattikokouksessa. [Lissabonin] sopimukseen kuuluvat seitsemän [unionin] jäsenvaltiota käyttävät siten äänioikeuttaan myös unionin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä yhteisen kannan nojalla.
- (6) Tämä päätös ei vaikuta Lissabonin sopimukseen nykyisin kuuluvien jäsenvaltioiden osallistumiseen diplomaattikokoukseen tai äänioikeuden käyttöön siinä niiden omaan toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.
- (7) Unionin ulkoisen edustuksen yhtenäisyyden varmistamiseksi Lissabonin sopimukseen kuuluvien seitsemän jäsenvaltion ja komission on toimittava tiiviissä yhteistyössä koko neuvotteluprosessin ajan SEUT 4 artiklan 3 kohdan – – mukaisesti.”

21. Riidanalaisen päätöksen päätösosassa todetaan seuraavaa:

”1 artikla

Komissio valtuutetaan osallistumaan yhdessä Lissabonin sopimukseen kuuluvien seitsemän jäsenvaltion kanssa diplomaattikokoukseen alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevan – – sopimuksen tarkistusluonnoksen hyväksymiseksi unionin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

2 artikla

Lissabonin sopimukseen kuuluvat seitsemän jäsenvaltiota käyttävät unionin edun suojaamiseksi äänioikeuttaan yhteisen kannan nojalla unionin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

3 artikla

Neuvotteluja käydään liitteeseen sisältyvien neuvotteluohjeiden mukaisesti.

4 artikla

Diplomaattikokouksessa koordinoidaan tarkoituksenmukaisesti unionin toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä. Kokouksen jälkeen neuvottelijat laativat viipymättä raportin teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevälle neuvoston työryhmälle.”

22. Komissio laati riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen julkilausuman, jossa se lähinnä ilmaisi erimielisyytensä sekä oikeusperustasta, johon neuvosto nojautui, että jäsenvaltioiden nimeämisestä neuvottelijoiksi unionin nimissä.

III Asianosaisten vaatimukset ja menettely unionin tuomioistuimessa

23. Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

- kumoaa riidanalaisen päätöksen
 - pitää voimassa päätöksen vaikutukset, kunnes neuvoston uusi päätös, joka sen on annettava kohtuullisessa ajassa unionin tuomioistuimen tuomion antamispäivästä lukien, tulee voimaan, ja
 - velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
24. Neuvosto vaatii, että unionin tuomioistuin
- hylkää kanteen ja
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
25. Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi 27.11.2015 tekemillään päätöksillä Tšekin tasavallan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Unkarin, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan ja Slovakian tasavallan väliintulon neuvoston vaatimusten tueksi.
26. Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi samana päivänä tekemillään päätöksellä Euroopan parlamentin väliintulon komission vaatimusten tueksi.
27. Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi 12.1.2016 tekemillään päätöksellä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan väliintulon neuvoston vaatimusten tueksi siltä varalta, että asiassa pidettäisiin suullinen käsittely.
28. Käsiteltävässä asiassa pidettiin suullinen käsittely 12.6.2017.

IV Kanne

29. Komissio vetoaa kanteensa tueksi parlamentin tukemana kahteen kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste perustuu siihen, että riidanalaisessa päätöksessä tunnustetaan jäsenvaltioiden toimivalta SEUT 3 artiklan vastaisesti, sillä neuvottelut koskevat unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvaa sopimusta. Toinen kanneperuste perustuu SEUT 207 artiklan 3 kohdan sekä SEUT 218 artiklan 3, 4 ja 8 kohdan rikkomiseen, johon neuvosto syyllistyi, kun se nimitti jäsenvaltioita ”neuvottelijoiksi” unionin toimivaltaan kuuluvalla alalla eikä tehnyt riidanalaisista päätöistä sovellettavien enemmistö sääntöjen mukaisesti.
30. Komission ensimmäinen kanneperuste jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa, joka on komission ensisijaisesti ajama väite, komissio väittää parlamentin tukemana, että sopimuksen tarkistusluonnos koskee teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisia näkökohtia, jotka SEUT 207 artiklan 1 kohdan mukaan kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan. Yhteinen kauppapolitiikka kuuluu yhteen niistä aloista, joilla unionilla on SEUT 3 artiklan 1 kohdan mukaan yksinomainen toimivalta, mikä on komission mukaan sivuutettu riidanalaisessa päätöksessä.
31. Komissio väittää ensimmäisen kanneperusteen toissijaisesti esitetystä toisesta osasta edelleen parlamentin tukemana, että sopimuksen tarkistusluonnos saattaa vaikuttaa alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojaamisen alalla unionin määräämiin yhteisiin sääntöihin ja että riidanalaisessa päätöksessä sivuutetaan siten SEUT 3 artiklan 2 kohtaan perustuva unionin yksinomainen toimivalta.

32. Totean heti alkuun, että ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on mielestäni perusteltu, ja tämän pitäisi käsittääkseni riittää riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. Tällöin ensimmäisen kanneperusteen toisen osan ja toisen kanneperusteen tarkastelu ei mielestäni ole tarpeen käsiteltävän oikeusriidan ratkaisemiseksi.

A Asianosaisten pääasialliset argumentit ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisestä osasta

33. Kuten olen edellä todennut, komissio ajaa parlamentin tukemana ensisijaisesti näkemystä, jonka mukaan riidanalainen päätös kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan siltä osin kuin se koskee SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisia näkökohtia” ja kuuluu siten yhteisen kauppapolitiikan alaan.

34. Tällä perusteella yksistään unioni on toimivaltainen neuvottelemaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista kansainvälisistä sopimuksista, kun sopimusten tavoitteen ja sisällön valossa on todettu, että niillä on erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan esimerkiksi sillä tavoin, että tällaista kauppaa edistetään lainsäädäntöä yhtenäistämällä.⁹ Yksinomainen toimivalta, joka ei millään tavoin rajoitu Maailman kauppajärjestön (WTO) institutionaalisissa ja menettelyllisissä puitteissa neuvoteltujen teollis- ja tekijänoikeuksien suojan yhdenmukaistamista koskeviin sopimuksiin, pitää sisällään erityisesti muita sopimuksia, joiden tapauskohtainen tarkastelu osoittaa, että niiden ensisijaisena tarkoituksena on suosia vastavuoroisesti tavaroiden tai palvelujen kauppaa kolmansien valtioiden kanssa ja varmistaa samalla näille tavaroille tai palveluille sama suojan taso kuin se, joka niillä on sisämarkkinoilla.¹⁰ Tämä voisi päteä erityisesti joihinkin WIPO:n hallinnoimiin sopimuksiin.

35. Komissio ja parlamentti väittävät käsiteltävässä asiassa, että sopimuksen tarkistusluonnoksella on Lissabonin sopimuksen tavoin erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan. Siinä ei tosin ole johdanto-osaa, jossa esitettäisiin nimenomaisesti sen päämäärä. Tarkistusluonnoksen määräysten ja yhteyden, johon se liittyy, tarkastelu kuitenkin osoittaa, että sen tavoitteena ja seurauksena on, että kunkin sopimuspuolen alkuperänimitykset hyötyvät kansainvälisestä rekisteröintijärjestelmästä, jolla varmistetaan niiden oikeudellinen suoja kaikkien muiden sopimuspuolten alueella tilanteissa, joissa on vaarana luvaton käyttö tai hyödyntäminen, joka saattaa loukata niiden koskemattomuutta ja vahingoittaa siten markkinointia ulkomailla. Tarkistusluonnoksella parannetaan täten kolmansiin valtioihin suuntautuvan unionin viennin suojaa, joka muussa tapauksessa olisi riippuvainen maakohtaisesta rekisteröinnistä ja siten vaihtuvista takeista. Luonnos kuuluu näin ollen komission mukaan kokonaisuudessaan unionin yksinomaiseen toimivaltaan, vaikka luonnoksessa käyttöön otettavaksi kaavailtu suojajärjestelmä onkin tarkoitus panna täytäntöön jäsenvaltioiden viranomaisten toimesta SEUT 291 artiklan mukaisesti.¹¹ Unioni on jo aiemmin oma-aloitteisesti sopinut SEUT 207 nojalla joistakin maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevista kansainvälisistä sopimuksista esimerkiksi Sveitsin valaliiton ja Kiinan kansantasavallan kanssa, ja neuvosto, joka ei komission mukaan kiistä tällaista käytäntöä, ei perustele syitä, jotka saivat sen poikkeamaan tästä käytännöstä käsiteltävässä asiassa.

36. Komission mukaan neuvosto rinnastaa riidanalaisessa päätöksessä ja unionin tuomioistuimessa esittämässään kirjelmässä virheellisesti toisiinsa unionin ulkoisen ja sisäisen toimivallan. Unionin toimivalta neuvotella sopimuksen tarkistusluonnoksesta voi näet perustua yhteiseen kauppapolitiikkaan luonnoksen tavoitteen ja sisällön perusteella, vaikka alkuperänimitysten suojaa koskevat unionin yhteiset säännöt puolestaan perustuvat yhteiseen maatalouspolitiikkaan sekä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämiseen ja vaikka unionin toimivaltaa on tähän asti käytetty säätämällä

9 Tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, 50–60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

10 Tuomio 12.5.2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERSa (C-347/03, EU:C:2005:285, 71–83 kohta) ja tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto (C-137/12, EU:C:2013:675, 56–67 kohta).

11 Lausunto 2/91 (ILO:n yleissopimus nro 170), annettu 19.3.1993 (EU:C:1993:106, 34 kohta).

yksinomaan maataloustuotteiden alkuperänimityksistä eikä vielä muista kuin maataloustuotteita koskevista alkuperänimityksistä, kuten käy ilmi erityisesti lausunnosta 1/94,¹² 18.7.2013 annetusta tuomiosta Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland¹³ sekä 22.10.2013 annetusta tuomiosta komissio v. neuvosto.¹⁴

37. Komissio kiistää lopuksi, että virheellisen oikeusperustan osoittaminen riidanalaisessa päätöksessä olisi pelkkä muotovirhe, kuten neuvosto väittää. Virheellisen oikeusperustan osoittaminen on näet vaikuttanut sekä oikeudellisesti että käytännössä unionin ja Lissabonin sopimukseen kuuluvien seitsemän jäsenvaltion osallistumiseen sopimuksen tarkistusluonnosta koskeviin neuvotteluihin. Joka tapauksessa komissio riitauttaa käsiteltävällä kanneperusteella nimenomaan unionin yksinomaisen toimivallan loukkaamisen eikä pelkästään virheellisen oikeusperustan osoittamista.

38. Neuvosto puolestaan katsoo kaikkien väliintulijoina olevien jäsenvaltioiden tukemana, ettei sopimuksen tarkistusluonnos kuulu yhteisen kauppapolitiikan alaan ja ettei unionilla siten ole tällä perusteella yksinomaista toimivaltaa neuvotella siitä.

39. Neuvosto korostaa, että jotta kansainvälisen sopimuksen, josta on tarkoitus neuvotella muussa kuin WTO:n yhteydessä ja joka koskee muita teollis- ja tekijänoikeuskysymyksiä kuin niitä, joista on kyse teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyssä sopimuksessa,¹⁵ voidaan katsoa koskevan SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisia näkökohtia”, sillä on oltava erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan.

40. Toisin kuin teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehty sopimus, jota tarkastellaan 18.7.2013 annetussa tuomiossa Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland,¹⁶ sopimuksen tarkistusluonnos ei neuvoston mukaan ole osa sellaisia institutionaalisia ja menettelyllisiä puitteita, jotka antaisivat mahdollisuuden ajatella, että sillä olisi tällainen erityinen yhteys. Tukholmassa 14.7.1967 allekirjoitetun WIPO:n perustamissopimuksen 3 ja 4 artiklasta sitä paitsi ilmenee, että WIPO:n ensisijaisena tavoitteena on edistää toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista sekä yhdenmukaistamaan asiaa koskevia kansallisia säännöstöjä, eikä perustamissopimuksessa toisaalta ole muutoin yhtään viittausta kaupalliseen tavoitteeseen. Toisin kuin sopimusten, joista on kyse 22.10.2013 annetussa tuomiossa komissio v. neuvosto,¹⁷ joka koski palvelujen kauppaa eikä tavaroihin liittyvää teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista, sekä 12.5.2005 annetussa tuomiossa Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERSA,¹⁸ sopimuksen tarkistusluonnoksen varsinaisena tavoitteena ei neuvoston mukaan ole kaupankäynnin helpottaminen ulottamalla unionin lainsäädäntö kolmansiin valtioihin vaan unionin SEUT 114 artiklan perusteella hyväksymien yhteisten sääntöjen tavoin ottaa käyttöön perinteisen tuotannon suojelua ja kuluttajatiedotusta koskeva mekanismi, jota sovellettaisiin kaikkiin sopimuspuoliin, myös unioniin, jos se liittyisi mekanismiin.

41. Luonnoksen sisällön tarkastelu vahvistaa neuvoston mukaan lisäksi, että sen tarkoituksena on luoda alkuperänimitysten suoja koskevat yhtenäiset menettelylliset puitteet. Neuvoston mukaan tämä tavoite kuuluu pääasiallisesti SEUT 114 artiklan alaan, koska tarkistettu sopimus vaikuttaa kaikkien sopimuspuolten voimassa olevaan lainsäädäntöön, sillä sopimuspuolet veloitetaan ottamaan käyttöön

12 Lausunto 1/94 (WTO:n sopimukseen liitetyt sopimukset), annettu 15.11.1994 (EU:C:1994:384, 29 kohta).

13 C-414/11, EU:C:2013:520.

14 C-137/12, EU:C:2013:675.

15 Tämä sopimus on liite 1 C Marrakechissa 15.4.1994 allekirjoitettuun Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen, joka hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL 1994, L 336, s. 1).

16 C-414/11, EU:C:2013:520, 52–55 kohta.

17 C-137/12, EU:C:2013:675.

18 C-347/03, EU:C:2005:285.

menettelyjä sopimuksessa huomioon otetun järjestelmän noudattamiseksi. Neuvosto väittää joka tapauksessa, että vaikka menettelyjen käyttöönoton pitäisi vaikuttaa kaikkien sopimuspuolten väliseen tavaroiden kauppaan, vaikutukset ovat toisarvoisia ja välillisiä eivätkä niinkään sopimuksen pääasiallisia tavoitteita.

42. Neuvosto täsmentää lopuksi, että jos unionin tuomioistuin toteaa, että SEUT 207 artikla on SEUT 114 artiklan sijasta riidanalaisen päätöksen tarkoituksenmukainen aineellinen oikeusperusta, virheellistä viittausta tähän jälkimmäiseen artiklaan olisi pidettävä muotovirheenä, jolla ei voida perustella päätöksen kumoamista.¹⁹ Neuvosto on näet kummassakin tapauksessa perustellusti pitänyt SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtaa mainitun päätöksen menettelyllisenä oikeusperustana, jonka nojalla riidanalainen päätös oli annettava neuvostossa määräenemmistöllä ilman Euroopan parlamentin osallistumista.

43. Totean lisäksi, että komissio ja parlamentti yhtäältä sekä neuvosto ja väliintulijoina toimineet jäsenvaltiot toisaalta pitivät istunnossa kiinni näkemyksistään ja täydensivät niitä viittauksilla unionin tuomioistuimen lausuntoihin 3/15²⁰ ja 2/15.

B Asian arviointi

44. Katson komission ja parlamentin tavoin, että sopimuksen tarkistusluonnos kuuluu yhteisen kauppapolitiikan alaan. Tästä seuraa, että riidanalaisessa päätöksessä on sivuutettu SEUT 3 artiklan 1 kohdassa unionille tällä alalla myönnetty yksinomainen toimivalta, koska päätöstä ei ole annettu SEUT 207 artiklan nojalla.

45. On syytä muistuttaa, että SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta yhteisen kauppapolitiikan alalla.

46. SEUT 207 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa: ”Yhteinen kauppapolitiikka perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tull- ja kauppasopimusten tekemisessä tavara- ja palvelukaupan alalla, sekä teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien alalla, ulkomaisten suorien sijoitusten osalta, vapauttamista koskevien toimenpiteiden yhtenäistämässä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä. Yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.”

47. Kuten unionin tuomioistuin on hiljattain muistuttanut, mainitusta määräyksestä ja etenkin sen toisesta virkkeestä, jonka mukaan yhteinen kauppapolitiikka on osa ”unionin ulkoista toimintaa”, seuraa, että tämä politiikka koskee kauppaa kolmansien valtioiden kanssa.²¹

48. Tältä osin oikeuskäytännössä katsotaan vakiintuneesti, ettei pelkästään se, että unionin tekemän sopimuksen kaltaisella toimella voi olla tiettyjä vaikutuksia kauppaan yhden tai usean kolmannen valtion kanssa, riitä sen toteamiseksi, että kyseinen toimi on luokiteltava yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvien toimien luokkaan. Unionin toimi kuuluu sen sijaan tämän politiikan alaan siinä tapauksessa, että se koskee erityisesti tällaista kauppaa, koska sillä pyritään olennaisesti kaupan edistämiseen, helpottamiseen tai sääntelyyn ja sillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia kauppaan.²²

¹⁹ Neuvosto mainitsee tältä osin erityisesti tuomion 10.9.2015, parlamentti v. neuvosto (C-363/14, EU:C:2015:579, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

²⁰ Lausunto 3/15 (julkaistujen teosten saatavuutta koskeva Marrakeshin sopimus), annettu 14.2.2017 (EU:C:2017:114).

²¹ Ks. erityisesti lausunto 2/15 (35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

²² Ks. erityisesti lausunto 2/15 (36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49. Toisin sanoen unionin teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa asioissa tekemät kansainväliset sitoumukset kuuluvat SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisiin näkökohtiin”, kun niillä on erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan siksi, että niiden ensisijainen tarkoitus on edistää, helpottaa tai säännellä tätä kauppaa, ja kun ne vaikuttavat suoraan ja välittömästi tähän kauppaan.²³

50. Edellä sanotusta seuraa, että yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvat ainoastaan sopimuksen tarkistusluonnoksen ne osat, joilla on edellä tarkoitettu erityinen yhteys unionin ja kolmansien valtioiden väliseen kauppaan.

51. Näin ollen on tärkeää selvittää, onko sopimuksen tarkistusluonnokseen sisältyvillä määräyksillä tarkoitus edistää, helpottaa tai säännellä tällaista kauppaa ja vaikuttavatko ne suoraan ja välittömästi siihen.

52. Selvittämällä tarkoitetaan, että tarkistetaan, onko aineellinen oikeusperusta eli SEUT 114 artikla, jonka neuvosto valitsi tehdessään riidanalaisen päätöksen komission suositukseen sisältyvän aineellisen oikeusperustan SEUT 207 asemesta, tarkoituksenmukainen. Olen tässä asiassa samaa mieltä kuin neuvosto, jonka mukaan unionin toimen oikean oikeusperustan määrittely on välttämätön ennakoedellytys arvioitaessa unionin ja sen jäsenvaltioiden välistä toimivallan jakoa.

53. Muistutan tästä, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin toimen oikeudellisen perustan valinnan on perustuttava sellaisiin objektiivisiin seikkoihin, jotka voivat olla tuomioistuimen suorittaman valvonnan kohteena ja joihin kuuluvat toimen tarkoitus ja sisältö.²⁴

54. Koska käsiteltävässä asiassa riidanalaisen päätöksen tavoitteena oli antaa lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta Lissabonin sopimuksen tarkistusluonnoksesta, päätöstä on syytä tarkastella lukemalla sitä yhdessä sekä Lissabonin sopimuksen että tarkistusluonnoksen kanssa.

55. Huomautan tästä, että Lissabonin sopimuksen 1 artiklan mukaan sopimusvaltiot muodostavat erityisliiton Pariisin yleissopimuksella perustetun teollisoikeuden suojelemista koskevan liiton puitteissa sekä sitoutuvat suojaamaan alueillaan tämän sopimuksen mukaisesti muiden erityisliiton maiden tuotteiden alkuperänimityksiä, jos kyseiset nimitykset on rekisteröity WIPO:n kansainvälisessä henkisen omaisuuden toimistossa.

56. Mainitun sopimuksen 3–7 artiklassa määrätään sopimuksen alaan kuuluvien alkuperänimitysten suojaamista koskevista edellytyksistä sekä WIPO:n kansainvälisen henkisen omaisuuden toimiston suorittamaa rekisteröintiä koskevista menettelytavoista.

57. Sopimuksen 8 artiklassa määrätään, että alkuperänimitysten suojaamiseksi tarpeelliset kanteet tai syytteet voidaan kussakin erityisliiton maassa nostaa niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

58. Sopimuksen tarkistusluonnoksen sekä riidanalaisen päätöksen liitteeseen sisältyvien neuvotteluohjeiden tarkastelusta käy ilmi, että luonnoksen pääasiallisena tavoitteena on parantaa ja uudenaikaistaa Lissabonin sopimuksen oikeudellisia puitteita, jotta siitä tulisi tulevien uusien jäsenten silmissä entistä houkuttelevampi niin, että samalla säilytetään Lissabonin sopimuksen tavoitteet ja periaatteet. Sopimuksen tarkistusluonnoksen erityisenä tarkoituksena on taata Lissabonin sopimuksella alkuperänimityksille myönnetyn suojan taso ja ulottaa se maantieteellisiin merkintöihin. Luonnoksella pyritään lisäksi tarkentamaan ja selkiyttämään Lissabonin järjestelmän sääntöjä siltä osin kuin nämä koskevat kansainvälisten rekisteröintien hakemuksia ja pätevyttä, sen suojan aineellisia ja

23 Ks. erityisesti lausunto 2/15 (112 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Ks. erityisesti tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto (C-137/12, EU:C:2013:675, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

menettelyllisiä näkökohtia, joka rekisteröidyillä alkuperänimityksillä ja maantieteellisillä merkinnöillä on kunkin sopimuspuolen alueella oltava, sekä kansainvälisen rekisteröinnin vaikutusten hylkäämistä. Sopimuksen tarkistusluonnoksessa kansainvälisille järjestöille varataan mahdollisuus osallistua Lissabonin järjestelmään.

59. Edellä esitetystä seuraa, että sopimuksen tarkistusluonnoksen sisällön valossa sen pääasiallisena tarkoituksena on ulottaa alkuperänimityksille myönnetty suoja maantieteellisiin merkintöihin sekä vahvistaa Lissabonin sopimuksella perustettua kansainvälisen rekisteröinnin ja vastavuoroisen suojan järjestelmää.

60. Edellä sanottu voidaan rinnastaa unionin ja Singaporen tasavallan välille kaavailun lausunnossa 2/15 käsitellyn vapaakauppasopimuksen tiettyihin määräyksiin. Sopimus sisältää teollis- ja tekijänoikeuksia koskevia sitoumuksia, joista määrätään saman sopimuksen yhdennessätoista luvussa. Tarkemmin sanoen tuohon sopimukseen sisältyy seuraavat maantieteellisiä merkintöjä koskevat määräykset.

61. Suunnitellun sopimuksen 11.17 artiklan 1 kohdassa kullekin osapuolelle asetetaan velvollisuus ottaa käyttöön ”viinien ja väkevien alkoholijuomien sekä elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden kaltaisten ryhmien osalta järjestelmiä maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä ja suojelua varten asianmukaiseksi katsomallaan tavalla”. Näissä järjestelmissä on oltava tiettyjä menettelyllisiä keinoja, jotka kuvaillaan kyseisen 11.17 artiklan 2 kohdassa ja joiden avulla voidaan muun muassa ottaa huomioon kolmansien osapuolten oikeudet edut. Saman artiklan 3 kohdassa lisätään, että kummankin osapuolen suojatut maantieteelliset merkinnät merkitään suunnitellulla sopimuksella perustetun kauppakomitean ylläpitämään luetteloon. Osapuolten on tämän sopimuksen 11.19 artiklan mukaisesti suojattava tähän luetteloon merkittyjä maantieteellisiä merkintöjä, jotta asianomaiset yrittäjät voivat estää kolmansia osapuolia johtamasta kuluttajia harhaan tai toimimasta muuten tavalla, jota pidetään vilpillisenä kilpailuna.²⁵

62. Unionin tuomioistuin tähdentää lausunnossaan, että suunnitellun sopimuksen yhdennessätoista luvun tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä, malleja, patenteja, testitietoja ja kasvilajikkeita koskevien määräysten, joissa yhtäältä muistutetaan olemassa olevista monenvälisistä kansainvälisistä velvoitteista ja toisaalta vahvistetaan kahdenvälisiä sitoumuksia, keskeinen tavoite on sopimuksen 11.1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määrätyn mukaisesti varmistaa unionin ja Singaporen yrittäjien teollis- ja tekijänoikeuksien ”riittävä” suoja.²⁶

63. Unionin tuomioistuimen mukaan mainitun sopimuksen yhdennessätoista luvun määräyksissä mahdollistetaan, että unionin ja Singaporen yrittäjiin sovelletaan toisen osapuolen alueella teollis- ja tekijänoikeuksien suojan tasoa, joka on tietyssä määrin yhtenäinen ja myötävaikuttaa täten niiden yhdenvertaiseen osallistumiseen unionin ja Singaporen tasavallan väliseen tavaroiden ja palvelun vapaakauppaan.²⁷

²⁵ Ks. lausunnon 2/15 116 kohta.

²⁶ Ks. lausunnon 2/15 121 kohta.

²⁷ Ks. lausunnon 2/15 122 kohta. Unionin tuomioistuin toteaa, että ”täten on myös suunnitellun sopimuksen 11.36–11.47 artiklan osalta, jossa asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus ottaa käyttöön tiettyjä yksityisoikeudellisten menettelyiden ja oikeuskeinojen luokkia, joiden avulla asianomaiset voivat vedota teollis- ja tekijänoikeuksiinsa ja panna ne täytäntöön” (123 kohta), ja että ”täten on myös siltä osin kuin on kyse sopimuksen 11.48–11.50 artiklasta, joissa molemmille osapuolille asetetaan velvollisuus ottaa käyttöön tulliviranomaisten toteuttamia tuoteväärännösten tai piraattitavaroiden tunnustamismenettelyitä ja säätää teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille mahdollisuudesta saada tuoteväärännöksiä tai piraattitavaroita koskevien epäilyjen tapauksessa lykkäystä näiden tavaroiden vapaaseen liikkumiseen saattamiseen” (124 kohta). Näissä määräyksissä ensiksi mainituille osapuolille varmistetaan ”tietty yhtenäisyys sen oikeussuojan tasossa, jota teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat nauttivat unionissa ja Singaporessa” (123 kohta), ja jälkimmäisten osapuolten osalta ”yhdennäistään tiettyssä määrin keinot, joita on käytettävissä teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden suojaamiseksi tuoteväärännösten tai piraattitavaroiden markkinoille saapumista vastaan unionissa ja Singaporessa” (124 kohta).

64. Unionin tuomioistuin johtaa lausunnossaan edellä sanotusta ensinnäkin, että suunnitellun sopimuksen yhdenmukaisuudesta luvun määräysten tosiasiallinen tarkoitus on, kuten tämän sopimuksen 11.1 artiklassa määrätään, ”helpottaa osapuolten välillä innovatiivisten ja luovien tuotteiden tuotantoa ja kauppaa sekä palveluiden tarjontaa” sekä ”lisätä kaupasta ja investoinneista saatavia hyötyjä”.²⁸

65. Unionin tuomioistuin johtaa edellä sanotusta lisäksi, ettei kyseisessä luvussa millään tavoin ole kyse unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisesta vaan että sillä pyritään sääntelemään unionin ja Singaporen tasavallan välisen kaupan vapauttamista.²⁹

66. Unionin tuomioistuin huomauttaa lopuksi, että kun otetaan huomioon keskeinen asema, joka teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisella on yleisesti tavara- ja palvelukaupassa ja erityisesti lainvastaisen kaupan torjumisessa, suunnitellun sopimuksen yhdenmukaisuudesta luvun määräykset ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan.³⁰

67. Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan lausunnon 36 ja 112 kohdassa korostettujen arviointiperusteiden mukaisesti, että suunnitellun sopimuksen yhdestoista luku liittyy SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisiin näkökohtiin”.³¹ Mainitun luvun keskeinen tarkoitus on näet helpottaa ja säännellä unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppaa, ja sen määräykset ovat omiaan vaikuttamaan siihen suoraan ja välittömästi saman lausunnon 36 ja 112 kohdassa muistutetussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla. Unionin tuomioistuin päättää tästä, että mainittu luku kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.³²

68. Unionin tuomioistuimen lausunnossaan 2/15 esittämä päättely on mielestäni pitkälti siirrettävissä käsiteltävään kanteeseen.

69. Sopimuksen tarkistusluonnokseen sisältyvistä säännöistä näet johtuu, että kunkin sopimuspuolen on suojattava WIPOn kansainvälisessä henkisen omaisuuden toimistossa rekisteröidyt alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät siten, että asianomaiset yrittäjät voivat estää kolmansia osapuolia johtamasta kuluttajia harhaan tai toimimasta muuten tavalla, jota pidetään vilpillisenä kilpailuna.

70. Kuten komissio ja parlamentti täysin perustellusti tähdentävät, on niin, että vaikka sopimuksen tarkistusluonnokseen ei sisälly johdanto-osaa, jossa esitetään nimenomaisesti sen päämäärä, mainitun tarkistusluonnoksen sisällön ja sen yhteyden, johon se liittyy, tarkastelu osoittaa, että sen tavoitteena ja seurauksena on, että kunkin sopimuspuolen alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät voivat hyötyä kansainvälisestä rekisteröintijärjestelmästä, jolla varmistetaan niiden oikeudellinen suoja kaikkien muiden sopimuspuolten alueella tilanteissa, joissa on vaarana luvaton käyttö tai hyödyntäminen, joka saattaa loukata niiden koskemattomuutta ja vahingoittaa siten markkinointia ulkomailla. Tarkistusluonnoksella parannetaan täten kolmansiin valtioihin suuntautuvan unionin viennin suojaa, joka muussa tapauksessa olisi riippuvainen maakohtaisesta rekisteröinnistä ja siten vaihtuvista takeista.

71. Sopimuksen tarkistusluonnoksen määräysten ansiosta kaikkiin Lissabonin sopimukseen kuuluvien valtioiden yrittäjiin voidaan soveltaa toisten sopimuspuolten alueella alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen jokseenkin yhtenäistä suojan tasoa. Määräyksillä voidaan siten myötävaikuttaa yrittäjien yhdenvertaiseen osallistumiseen Lissabonin sopimukseen kuuluvien

28 Ks. lausunnon 2/15 125 kohta.

29 Ks. lausunnon 2/15 126 kohta.

30 Ks. lausunnon 2/15 127 kohta.

31 Ks. lausunnon 2/15 128 kohta.

32 Ks. lausunnon 2/15 130 kohta.

valtioiden väliseen tavaroiden vapaakauppaan. Alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen vastavuoroista suojaa koskevan kansainvälisen järjestelmän perustamisen myötä sopimuksen tarkistusluonnoksella voidaan vaikuttaa suoraan teollis- tai tekijänoikeudella suojattujen tavaroiden kauppaan.³³

72. Mainitut määräykset eivät myöskään millään tavoin kuulu unionin jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisen piiriin.

73. Lisään vielä, että Lissabonin sopimuksen kaltaisen kansainvälisen sopimuksen olemassaolo liittyy olennaisesti tähän sopimukseen kuuluvien valtioiden välisten kaupallisten suhteiden olemassaoloon. Tämänkaltaisella sopimuksella ei toisin sanoen olisi tarkoitusta ilman siihen kuuluvien valtioiden välistä kaupankäyntiä.

74. Edellä esitetystä seuraa, että kun otetaan huomioon teollis- ja tekijänoikeuksien suojan keskeinen asema tavara- ja palvelukaupassa yleisesti ja erityisesti lainvastaisen kaupan torjunnassa, sopimuksen tarkistusluonnoksen määräyksillä pyritään ennen kaikkea helpottamaan ja säätelemään Lissabonin sopimukseen kuuluvien valtioiden välistä kaupankäyntiä ja ne ovat siten omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tähän kaupankäyntiin.

75. Se seikka, että toisin kuin sopimuksen tarkistusluonnos, johon riidanalainen päätös liittyy, unionin ja Singaporen tasavallan välillä kaavailtu lausunnossa 2/15 tarkasteltu vapaakauppasopimus on sopimus, jonka tarkoituksena ja tavoitteena ovat ”vapaakauppa-alueen perustaminen” ja ”kaupan ja investointien vapauttaminen ja helpottaminen osapuolten välillä,³⁴ ei ole mielestäni esteenä sille, että unionin tuomioistuimen päättelyä tämän sopimuksen niistä määräyksistä, jotka koskevat maantieteellisiä merkintöjä, voidaan analogian perusteella soveltaa käsiteltävässä kanteessa.

76. Unionin tuomioistuin ei edellä mainitsemisani päättelynsä kohdissa ole nähdäkseen ensinnäkään pitänyt ratkaisevan tärkeänä toteamusta, jonka mukaan maantieteellisiä merkintöjä koskevat määräykset olivat osa vapaakauppasopimusta. Toiseksi on joka tapauksessa niin, että maantieteellisten merkintöjen vastavuoroisen suojan varmistamiseen tähtäävien määräysten sisällyttäminen tämäntyyppiseen sopimukseen osoittaa jo sinänsä ja kansainvälisen sopimuksen luonteesta tai nimityksestä riippumatta olennaisen yhteyden tämän suojan ja kansainvälisen kaupankäynnin kehittämisen välillä.

77. En toisaalta kiistä sitä tosiasiaa, että teollis- ja tekijänoikeuksille on ominaista luovaan toimintaan kannustaminen taitotietoa suojaamalla. Kuten neuvosto perustellusti selvittää asiaa huomautuksissaan, maantieteellisten merkintöjen päämääränä on tarkemmin sanoen säilyttää perinteistä osaamista, kulttuurien ilmaisua ja erityisiä valmistustekniikoita sekä varmistaa, että kuluttajat saavat luotettavaa tietoa tuotteiden laadusta.

78. Vasta kun teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen tapahtuu Lissabonin sopimuksen kaltaista kansainvälistä sopimusta tarkistamalla, sen olemassaolon oikeutus liittyy läheisesti sopimuspuolten välisiin kaupallisiin suhteisiin sekä sopimuspuolten tahtoon kehittää näitä suhteita.

33 Ks. vastaavasti muun muassa tuomio 12.5.2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERS (C-347/03, EU:C:2005:285, 81 kohta).

34 Ks. lausunnon 2/15 32 kohta.

79. Alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojaamista koskevan järjestelmän perustamisen motiivina on Lissabonin sopimuksen kunkin sopimuspuolen näkökannalta siten minusta ennen kaikkea halu viedä ulkomaille taitotietoa varmistamalla samalla, ettei sitä saateta huonoon valoon. Lissabonin sopimuksen kaltaiseen kansainväliseen sopimukseen sekä sopimuksen tarkistusluonnokseen perustuvan suojan ensisijaisena päämääränä on näin ollen kehittää hyvää kauppatapaa noudattaen sopimuspuolten välistä kaupankäyntiä, ja taitotiedon suojaaminen on tämän kehitystyön edellytys eikä tavoite sinänsä.

80. Neuvosto sekoittaa mielestäni keskenään alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen myöntämistä sääntelevien unionin oikeuden aineellisten sääntöjen tavoitteen ja sopimuksen tarkistusluonnoksella perustetun alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen vastavuoroista suojaamista koskevan kansainvälisen järjestelmän tavoitteen.

81. Tuotteen alkuperään ja valmistustapaan liittyvän maantieteellisen merkinnän myöntäminen tuotteelle tarkoittaa tuotteen erityisominaisuuksien tunnustamista. Maantieteellinen merkintä nostaa sillä tarkoitettujen tuotteiden markkina-arvoa ja takaa, että niiden erityisominaisuudet erottavat ne toisista samankaltaisista tuotteista. Tällaisten ominaisuuksien ansiosta tuotteilla on korkea vientipotentiaali. Alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen vastavuoroista suojaa koskevan kansainvälisen järjestelmän perustamisessa pyritään siihen, että tuotteita, joilla tämä alkuperänimitys tai maantieteellinen merkintä on, voidaan markkinoida kansainvälisesti ilman pelkoa siitä, että niiden tunnettuutta käytetään väärin. Kun varmistetaan, ettei kansainvälinen kaupankäynti vahingoita laatumerkkejä, tällaisen järjestelmän perustaminen on tällöin omiaan edistämään kyseisten tuotteiden kauppaa. Suojalla voidaan lisäksi parantaa tuotteiden tunnettuutta ja edistää siten myös niiden kysyntää kuluttajien keskuudessa sekä kannustaa niitä valmistavia yrityksiä viemään niitä Lissabonin sopimukseen kuuluviin valtioihin.

82. Tässä mielessä sopimuksen tarkistusluonnoksella voidaan hyvinkin ajatella olevan erityinen yhteys kaupankäyntiin siltä osin kuin sen pääasiallisena tarkoituksena on helpottaa ja säännellä kaupankäyntiä ja se on omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi siihen.

83. Tällöin ei ole tärkeää, ettei riidanalaisessa päätöksessä eikä sopimuksen tarkistusluonnoksessa sen enempää kuin Lissabonin sopimuksessakaan nimenomaisesti täsmennetä, että niiden tavoitteena on edistää, helpottaa tai säännellä kansainvälistä kauppaa. Maininnan puuttuminen ei näet voi tehdä tyhjäksi sitä, että sopimuksen tarkistusluonnoksen sisällön sekä sen asiayhteyden, johon se kuuluu, tarkastelun perusteella on katsottava, että alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen vastavuoroista suojaa koskevan kansainvälisen järjestelmän perustaminen Lissabonin sopimuksen sopimuspuolten välille on erityisessä yhteydessä kansainvälisen kaupankäynnin kehittämiseen näiden samojen sopimuspuolten välillä.

84. Toisin kuin riidanalaisen päätöksen antamisen perustana oleva aineellinen oikeusperusta antaa ymmärtää, alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen vastavuoroista suojaa koskevan kansainvälisen järjestelmän, johon riidanalainen päätös liittyy, perustamisen päämääränä valtioiden ryhmässä ei ole sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa silmällä pitäen lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä SEUT 114 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Painopiste muuttuu, ja nyt unionin toiminnan ulkoisia näkökohtia sääntelevä oikeusperusta, tässä tapauksessa SEUT 207 artikla, on merkityksellinen.

85. On syytä vielä täsmentää, että jotta voidaan päätyä siihen, että kansainvälinen sopimus koskee SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisia näkökohtia” ja kuuluu siten unionin kauppapolitiikan alaan, sillä institutionaalisella kehyksellä, jonka puitteissa sopimuksesta on neuvoteltu, ei mielestäni ole ratkaiseva asia. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä jo ilmenee,³⁵ ei voida vaatia, että kuuluakseen mainitun politiikan alaan tuosta

³⁵ Ks. tuomio 12.5.2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERS (C-347/03, EU:C:2005:285) ja tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto (C-137/12, EU:C:2013:675).

sopimuksesta olisi neuvoteltava WTO:n alaisuudessa tai yleisemmin tietyissä institutionaalisissa puitteissa. Unionissa neuvoteltavien kahdenvälisen kauppasopimusten ja WTO:ssa tai muiden kansainvälisten järjestöjen alaisuudessa neuvoteltavien monenvälisen sopimusten rinnalla unionissa voidaan näin ollen neuvotella WIPO:n puitteissa SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisista näkökohdista”, kuten niistä, jotka liittyvät alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojaan.

86. Totean vielä, etten ole yhtä mieltä neuvoston argumentista, jonka mukaan SEUT 114 artiklan maininta aineellisena oikeusperustana, jos se katsottaisiin virheelliseksi, olisi pelkästään muotovirhe, joka ei voi johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. SEUT 207 artiklan valinta unionin toimen oikeusperustaksi tuo näet mukanaan erityisiä menettelyllisiä seurauksia, kun neuvotellaan sopimuksista ja tehdään niitä yhden tai useamman kolmannen valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa. SEUT 207 artiklan 3 kohdassa tähdennetäänkin, että tällaisessa tilanteessa sovelletaan SEUT 218 artiklaa ”jollei [SEUT 207 artiklan] erityismääräyksistä muuta johdu”. Esimerkiksi komission on siten käytävä neuvotteluja kuullen SEUT 207 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua erityiskomiteaa, kuten myös komission suosituksen 3 artiklassa nimenomaisesti todetaan. Se, että on olemassa erityisiä määräyksiä, joissa erotetaan yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvista sopimuksista neuvottelemista ja niiden tekoa koskeva menettely menettelystä, jota sovelletaan SEUT 218 artiklan nojalla toisentyypisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jo sinänsä aiheuttaa sen, että oikean oikeusperustan, tässä tapauksessa SEUT 207 artiklan, maininta on ratkaisevaa.

87. Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että riidanalaisella päätöksellä pyritään mielestäni tavoitteeseen, jolla on erityinen yhteys yhteiseen kauppapolitiikkaan; tämän perusteella sen antamiseksi olisi pitänyt turvautua oikeusperustana SEUT 207 artiklaan. Tämä merkitsee toisaalta, että riidanalainen päätös kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan unionin yksinomaisen toimivallan alaan.

88. Edellä esitetystä seuraa mielestäni, että ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, johon komissio vetoaa, on perusteltu, ja että riidanalainen päätös on siten kumottava. Kuten olen edellä todennut, ensimmäisen kanneperusteen toista osaa tai toista kanneperustetta, joihin komissio on kanteensa tueksi vedonnut, ei näin ollen ole mielestäni tarpeen tutkia.

89. Toisesta kanneperusteesta lisäksi vielä, että sen tarkastelu ei ole tarpeen varsinkaan siksi, että riidanalaisessa päätöksessä sopimuksen tarkistusluonnoksesta neuvottelemista silmällä pitäen valittujen menettelysääntöjen on joka tapauksessa katsottava olleen jo alun alkaenkin virheellisiä, koska päätöstä ei ole tehty SEUT 207 artiklan nojalla eikä siinä siten noudateta tuossa artiklassa määrättyjä erityisiä menettelymääräyksiä.

90. Lopuksi ehdotan, että unionin tuomioistuimien pitää voimassa riidanalaisen päätöksen vaikutukset, kunnes päätöksen korvaava unionin uusi toimi tulee voimaan.

V Oikeudenkäyntikulut

91. Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut neuvoston velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, neuvosto on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

92. Saman työjärjestyksen 140 artiklan 1 kohdan nojalla tässä asiassa väliintulijoina olleet Tšekin tasavalta, Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta, Unkari, Alankomaiden kuningaskunta, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Slovakian tasavalta, Yhdistynyt kuningaskunta sekä parlamentti vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

VI Ratkaisuehdotus

93. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

- 1) Kumotaan Euroopan unionin neuvoston 7.5.2015 tekemä päätös, jolla annetaan lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta tarkistetusta Lissabonin sopimuksesta Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.
- 2) Päätöksen vaikutukset pidetään voimassa siihen asti, että päätöksen korvaava unionin uusi toimi tulee voimaan.
- 3) Neuvosto veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 4) Tšekin tasavalta, Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta, Unkari, Alankomaiden kuningaskunta, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Slovakian tasavalta, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta sekä Euroopan parlamentti vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.